

Nieuwjaarstoespraak cvdK, 12 januari 2024

Alleen het gesproken woord telt

Beste mensen,

Namens het provinciebestuur, Provinciale en Gedeputeerde Staten, van harte welkom bij deze nieuwjaarsbijeenkomst.

De kracht van het water. Dat was het thema van het afgelopen jaar. En die kracht van dat water levert ons Zeeland en Zeeuwen een hoop goeds. Dat blijkt wel uit de trotse verhalen uit het filmpje. Dat themajaar verlengen we dit jaar nog even, tot aan de opening van de Noordzeesluizen in Terneuzen. Een enorme boost voor de bedrijvigheid in Zeeland/Zeeuws-Vlaanderen en Vlaanderen.

Ook onze Middelburgse stadsomroeper Rinie Vaane had afgelopen jaar alle reden om trots te zijn. Hij werd in juli tijdens een concours in Kampen namelijk gekozen tot beste stadsomroeper van Nederland, België en Duitsland. Een applaus voor Rinie Vaane.

Toen ik vanochtend vanuit Sint Laurens naar de Abdij ging (als het mooi weer is Saint Laurènt), bedacht ik mij iets waar we soms misschien net wat te weinig bij stilstaan: wat zijn wij in Zeeland toch bevoorrechte mensen. Te mogen wonen, werken en leven in zo'n fraaie provincie. Met onze zee en stranden, onze natuur en onze prachtige steden en dorpen. En geweldige inwoners, die nuchterheid als tweede natuur hebben maar er voor elkaar zijn als de situatie daarom vraagt.

Dat is zo'n contrast met de woelige, onrustige en ingrijpende tijd waarin wij op dit moment leven. We zien steeds meer extremen in het klimaat, de aardbevingen in Marokko, Turkije, Syrië, Nepal, Afghanistan en Japan, de bosbranden in Griekenland en de overstromingen in Slovenië. Ook bij deze rampen hebben veel Zeeuwen een helpende hand geboden.

De oorlog in Oekraïne duurt nog altijd voort. Wij voelen de effecten daarvan. De oorlog tussen Israël en Hamas heeft ook een enorme impact op mensen, op de wereld en ook bij ons. Velen ervaren een groot gevoel van onmacht. Bij deze conflicten tonen we menselijke solidariteit maar zien we tegelijkertijd verwijdering: veel mensen voelen zich gedwongen om één zijde te kiezen en zijn soms niet meer in staat

om zich in de ander te verplaatsen. Solidariteit en tolerantie zijn dan niet vanzelfsprekend en inlevingsvermogen in andersdenkenden of verdieping in achtergronden en feiten evenmin. Een forse mening is vaak makkelijker te uiten.

Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Dat kan een sterk gevoel van onzekerheid geven. Over de toekomst en de grote uitdagingen daarin. De uitslag van de provinciale en landelijke verkiezingen gaven ook een duidelijk signaal. Onderzoeken laten een afnemend vertrouwen in de overheid zien. De verwachtingen zijn hoog gespannen, er wordt naar de overheid gekeken voor oplossingen en waar verwachtingen zijn gewekt en beloften zijn gedaan worden die lang niet altijd waargemaakt.

In de campagnes voor de Tweede Kamerverkiezingen was 'bestaanszekerheid' daarom een belangrijk onderwerp: de zorg voor voldoende inkomen en een woning. Maar het gaat niet alleen om geld en materiële zaken, het gaat om erkenning, gelijke behandeling, serieus genomen worden, toegang tot onderwijs, tot zorg, om gelijke kansen en een toekomstperspectief.

Het gaat ook om grip op je leven; een basisbehoefte voor jezelf, je kinderen en kleinkinderen. Wat kun je doen om die grip te herstellen of te vergroten? Wat kunnen we daar individueel aan doen en hoe kunnen overheden dat bevorderen?

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid schrijft in een recent advies dat de overheid meer moet inzetten op het vergroten van de grip van burgers. 'Burgers moeten zoveel mogelijk kunnen beschikken over de middelen, mogelijkheden en rechten om hun levensdoelen te kunnen realiseren. Wanneer mensen onvoldoende grip op hun leven ervaren, kan dat leiden tot meer gezondheidsproblemen, eerder overlijden, meer maatschappelijk onbehagen, en mogelijk zelfs complotdenken.'

We kunnen die grip op ons leven verbeteren door niet weg te kijken van of weg te lopen voor problemen die we wel voelen of zien maar niet bespreekbaar maken of aanpakken. Dat geldt voor ogenschijnlijk kleine dingen in ons eigen leven, in onze eigen omgeving waar we op dat moment wel invloed op hebben. Als we die negeren lopen we kans op sluimerende crises en vergroten we de problemen juist.

En die problemen lossen we ook niet op door tegenstellingen te benadrukken of uit te vergroten. We voorzien niet in onze essentiële levensbehoeften door muren te bouwen. Dat zien we nu in de situatie met Israël en Gaza en in Europa weten we ook heel goed dat muren niets oplossen. En we krijgen ook geen bestaanszekerheid met 'een ieder voor zich mentaliteit' of 'een ieder land voor zich beleid' zoals nu steeds vaker wordt gehoord.

Wat betekent dit nu voor ons in Zeeland, voor de provincie; waar kunnen we elkaar helpen en hoe bevorderen we grip op onze situatie en onze toekomst?

Onze grote kracht blijft dat we op onze Zeeuwse schaal van dorpen en steden, de netwerken van vele vrijwilligers, verenigingen, de bedrijfjes, de vele familiebedrijven, en overzichtelijke grote bedrijven elkaar kunnen kennen. Elkaar ontmoeten in verenigingen, op scholen in werk, in sport en cultuur. Die ontmoetingen en die cultuur zijn van groot belang voor ons allemaal, voor bedrijven en overheden voor een beter begrip van onszelf, elkaar en de wereld om ons heen. Dat maakt ons sterk en daarmee kunnen we veranderingen ook beter aan.

Ook omdat we weten dat sommige dingen niet veranderen: onze vaste waarden zoals ons respect voor verschillen, voor vrijheid en voor gelijkwaardigheid. We weten elkaar te vinden in goede samenwerking, onderwerpen waar we ons zorgen over maken en kansen die we zien bespreekbaar maken met onze inwoners, bedrijven en met en tussen onze overheden. Ook zo houden we grip.

We houden grip door samen te werken aan betere mobiliteit voor iedereen, tussen alle delen van Zeeland waarmee afgelopen jaar ook een grote stap is gezet op weg naar een tolvrije Westerscheldetunnel.

We houden grip door de klimaatcrisis niet te minimaliseren of te ontkennen, maar door samen te zorgen dat we zo weinig mogelijk schade ondervinden van toenemende hitte, droogte en overstromingen. Door verdere duurzame elektrificering en door gezamenlijk druk te zetten op de tijdige en goede investeringen om netcongestie tegen te gaan.

We vergroten grip door het formuleren van reële voorwaarden voor de mogelijke verlenging en uitbreiding van het nucleaire cluster in Zeeland. Het is voor Borsele en heel onze provincie van grote betekenis dat als we zoiets groots doen voor heel het land die voorwaarden ook worden overgenomen. Zo houden we met z'n allen grip en vergroten we onze bestaanszekerheid.

We vergroten onze grip op de klimaatverandering met het Delta Climate Center dat dit jaar op vlieghoogte komt en de kansen van onze delta en andere delta's in de wereld onderzoekt op het vlak van water, voedsel en energie.

We werken intensief samen met onze Belgische/Vlaamse partners, in het North Seaport District en elders in onze grensregio. We spreken elkaar aan over investeringen aan deze en gene zijde van de grens, ook als deze effecten hebben op onze natuur en milieu. We doen dat natuurlijk vanuit het besef dat onze

inwoners van de grensregio in een gezonde en duurzame leefomgeving willen wonen en werken.

Bestaanszekerheid.

Er is maar één Zeeland en op ons grondgebied moet en kan veel als we de vrijheid hebben om het goed met onze streekhouders te doen. Dat lukt alleen als we van het rijk de ruimte krijgen in aanpak en geld om reële doelen te halen en een start te maken met stikstofvermindering, natuur, water en klimaat. En dat is nog niet bepaald gelukt. We krijgen hier alleen grip op als het nieuwe kabinet ons die ruimte biedt.

Je zou zeggen dat met het door iedereen omarmde goede advies 'Elke Regio Telt' die ruimte wel gaat ontstaan. Centraal daarin staat de erkenning van de verschillen tussen regio's. De essentie daarvan is dat alleen investeren in sterke regio's de andere regio's niet mee omhoog trekt.

We zijn blij met de regio deals maar de volgende stap is: Pas de verdeelsystemen aan, investeer in kansen en verbeter de relatie tussen rijk en regio structureel. En belangrijk: erken de verschillen tussen regio's. Onze aanpak met Wind in de Zeilen die ontstond na de crisis met de marinierskazerne die niet kwam, kan een voorbeeld zijn voor langjarige structurele inhoudelijke en financiële afspraken over de grote samenhangende vraagstukken met Zeeland. Hierover zouden de partijen die nu onderhandelen het toch snel over eens kunnen worden!

We kunnen daarin ook de slagvaardige uitvoering van onze woningbouwafspraken meenemen. We groeien in bevolkingsaantal en dat is ook nodig om ons voorzieningenniveau in stand te houden. Onze samenwerking op het terrein van de arbeidsmarkt en de verschillende sectoren gaat z'n vruchten afwerpen. Dat is voor nieuwe inwoners van betekenis of het nou voormalige toeristen zijn of nieuwe Zeeuwen als arbeidsmigrant of statushouder, ons Zeeuwse merk is: *'hoe je duurzaam kunt samenleven in een dynamische delta'*. Namelijk op zijn Zeeuws: *'door nuchter en in samenspel met de elementen, inventief te ondernemen met de blik over zee'*. Die blik over zee typeert onze oriëntatie op de wereld, en de verantwoordelijkheid die we nemen voor de opvang van vluchtelingen.

Op 11 april zal de Roosevelt Foundation hier in de Nieuwe Kerk de International Four Freedoms Award uitreiken aan Save Ukraine. Het Save Ukraine Rescue Network is een liefdadigheidsinstelling die de meest kwetsbaren redt uit gevechtszones. De organisatie is vooral bekend om haar actieve inzet en betrokkenheid bij de terugkeer van ontvoerde Oekraïense kinderen vanuit Rusland en bezette gebieden.

Complimenten aan de gemeenten hoe Oekraïners zo snel zijn opgevangen. En ook in zo'n grote getale onze arbeidsmarkt hebben betreden. Ik waardeer de inzet van zoveel Zeeuwse gemeenten bij de opvang van asielzoekers. En als ze statushouder zijn geworden ook als nieuwe Zeeuwen die onze samenleving mee

vormen. Ik roep ook dit jaar alle Zeeuwse gemeenten op een bijdrage te leveren aan de opvang van asielzoekers. Het is ons aller belang, om hen niet alleen menswaardig op te vangen maar als men mag blijven ook snel te integreren.

We zijn een trotse regio-provincie met een sterke identiteit in het Europa van de regio's. Het belang van goede samenwerking in Europa is in de huidige wereld zo groot, voor vrede, veiligheid en onze duurzame economie. Koester daarom ook uw stemrecht en ga donderdag 6 juni stemmen in de verkiezing voor het Europees Parlement.

Laat het nieuwe jaar 2024 maar komen! Als we samenwerken met respect voor elkaar, elkaars mening en rollen en verantwoordelijkheden komen we ver. Wanneer onze inspanningen tot goede resultaten leiden, werken we aan de condities voor onze inwoners om grip te houden op hun leven. Al deze zaken hadden we nooit bereikt als we ons hadden teruggetrokken achter de dijken of als we tegenstellingen hadden uitvergroot.

De verkiezingen van het afgelopen jaar en het proces daarna heeft geleid tot een andere coalitie met de grote overwinning van de BBB als de grootste partij. Het heeft bij anderen tot teleurstellingen geleid die moeten worden verwerkt. Ik roep iedereen op in het belang van Zeeland elkaar te blijven opzoeken en samen te werken. De wet kent geen coalitie of oppositie. Het gaat om afzonderlijke verantwoordelijkheden tussen het dagelijkse bestuur en ons Zeeuwse parlement. Daar zullen we met goede ondersteuning van onze gewaardeerde ambtenaren het samenspel het komend jaar verder optimaliseren. Daar zijn we allemaal voor verantwoordelijk en ik verheug me op die samenwerking.

Omdat we hier samen aan werken verheug ik me ook dit nieuwe jaar. Van het afgelopen jaar kunt u weer een indruk krijgen in mijn digitale jaarverslag dat vanaf vandaag traditiegetrouw op onze website www.zeeland.nl te zien is.

Tot slot

We putten kracht uit onze eigen inspiratiebronnen en we leren van ons gezamenlijke verleden. Eind dit jaar beginnen we met de start van de viering van 80 jaar vrijheid. Dat gaan we misschien niet zo groot doen als 75 jaar maar wel groots; met iedereen en vooral ook met jongeren. 80 jaar geleden kregen en pakten we de grip op ons land terug. Het besef dat de oorlog in de vorige eeuw in ons land was moet ons toch doen beseffen waarom en waarvoor we andere landen blijven helpen; dat ze kunnen blijven opkomen voor hún vrijheid, die ook onze vrijheid raakt.

De herdenking van ons slavernijverleden heeft ertoe geleid dat we met de kennis van dat verleden ook bruggen kunnen slaan naar een betere toekomst: het inzicht en de gesprekken leiden tot begrip en erkenning. We gaan daarmee door. We helpen mee om een Nationaal Kenniscentrum Slavernijverleden in Zeeland te realiseren. Dat heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot hét expertisecentrum in Nederland op het gebied van slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden.

Laat het nieuwe jaar maar komen. Laten we niet weggijken bij sluimerende problemen voordat ze uit de hand lopen of tot crisis worden. We werken samen om voor elkaar grip te houden of te vergroten op het leven en onze toekomst. We hoeven ons niet onmachtig te voelen omdat we in onze eigen omgeving individueel en samen met anderen stappen zetten en elkaar helpen. Dat leidt tot goede resultaten voor ons mooie Zeeland.

Namens het provinciebestuur wens ik u allen persoonlijk en zakelijk een voorspoedig, gelukkig en gezond nieuwjaar!